

PIEF-mytt

PERSON- och LOKALHISTORISKT FORSKARCENTRUM OSKARSHAMN

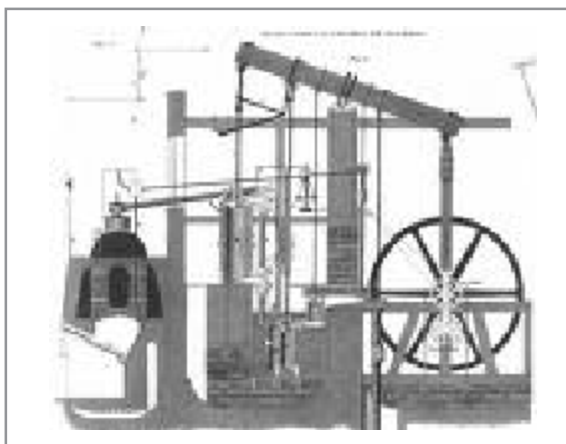
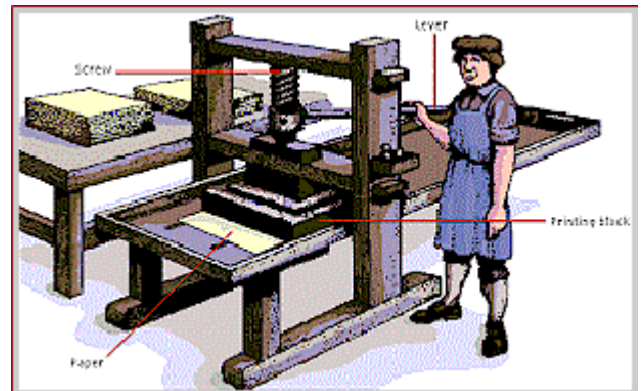
Uppfinningar som förändrat världen

En uppfinning kan spela en stor roll i den historiska utvecklingen

Stigbygeln gav ryttaren den stabilitet han behövde för att kunna strida till häst. Tack vare detta kunde de tungt utrustade riddarna behärska slagfälten under medeltiden. Kungarna tvingades därför ge privilegier till dem, som hade råd att bekosta den dyra utrustningen och tid att ägna sig åt vapenövningar. Det var oftast stora jordägare. På så sätt uppstod adelståndet.

Tryckpressen blev under andra hälften av 1400-talet så effektiv, att nya idéer kunde spridas snabbt och billigt. Bakom förbättringen låg tysken Johan Gutenberg, kallad boktryckarkonstens fader. Gutenbergs tryckpress bidrog starkt till att medeltidens samhälle löstes upp omkring år 1500, och vi fick en ny epok, som kallas Den nya tiden.

Ångmaskinen gav människan den energi, som behövdes för den industriella revolutionen. Den började på allvar i England på 1780-talet sedan James Watt konstruerat en tillräckligt effektiv maskin. När man satte hjul på ångmaskinen, fick man ett lokomotiv, och därmed kunde järnvägarnas epok inledas. Utvecklingen ledde så småningom till ökat välstånd men också till den miljöförstöring, som är ett stort problem i dag.

I våra dagar har datorn revolutionerat människans värld

Kallelse

PLF i Oskarshamn håller Föreningsmöte
i våra nya lokaler på Stengatan 16 A
lördagen den 14 november kl. 10.00

Mötesförhandlingar

Per-Olof ”Polle” Carlsson kåserar om personer
i Mönsterås och om Mönsterås i gamla tider.

Välkomna
Styrelsen

PLF:s styrelse och uppdrag under verksamhetsåret 2008/2009

Namn	Uppdrag	Telefon	E-post
Anders Thunberg	ordförande, redaktör	0491 - 76 64 11	anders.0491766411@telia.com
Sam Blixt	v. ordf., dataansv.	0491 - 151 28	sam.blixt@telia.com
Leif Rydström	sekreterare	0499 - 131 88	leif.rm@telia.com
Edith Carlsson	v. sekr., ansv. brevfr.	0491 - 930 14	elga@telia.com
Anders Rotvikar	kassör	0491 - 620 11	anders.rotvikar@telia.com
John-Olof Dillström	v. kassör	0491 - 919 22	j-o.d@hotmail.com
Britt Maria Ekstrand	ansv. för mailfrågor mm	0491 - 186 55	bm.ekstrand@telia.com
Birgitta Dahleman	biblioteksansvarig	0491 - 181 01	b.dahleman@hotmail.com
Ingvar Karlsson	styrelseledamot	0491 - 180 22	ikn@telia.com
Gunnar Håkansson	suppl., ansv.materiel	0491 - 175 83	gunnar.hakansson@telia.com
Morgan Corneteg	suppleant	0491 - 774 38	morgan.corneteg@telia.com
Vakant	suppleant		
Magnus Ekstrand	valberedning	0491 - 186 55	ekstrandmagnus@telia.com
Karin von Platen	valberedning	0491 - 159 71	karpla@speedmail.se
Ulla Yngwe	valberedning	0491 - 313 83	ulla.yngwe@telia.com

PLF-nytt, medlemstidning för Person- och Lokalhistoriskt Forskarcentrum, Oskarshamn.

Utkommer fyra gånger per år. Upplaga 1 900 exemplar.

Manus till artiklar och andra skriftliga bidrag sändes till

PLF, Box 23, 572 21 OSKARSHAMN

eller **E-postadress: anders.0491766411@telia.com**

PLF har också en hemsida **www.plfoskarshamn.se**

Bidrag kan också sändas till e-postadress:**info@plfoskarshamn.se**

Utdrag ur artiklar får göras med angivande av källa och författare.

PLF-nytt nr 92 utkommer den 27 januari 2010

I redaktionen: Anders Thunberg (ansvarig utgivare). Övriga styrelsemedlemmar deltar i det redaktionella arbetet.

Ordföranden har ordet

Så har sommaren förrunnit med regn och solsken och mycken grönska. Den som haft möjlighet att vistas i den vackra naturen runt Oskarshamn, kan känna sig privilegierad. Några vackra sensommardagar får man emellertid offra för de årligen återkommande släktforskar dagarna. I år ägde dessa rum i Falköping den 21-23 augusti. Att få deltaga i sådana sammanhang kan också kännas som ett privilegium, men på ett helt annat sätt. Om Oskarshamn på sommaren kan ge dig en härlig natur, så ger släktforskar dagarna dig massor med kultur - mer än du orkar ta till dig.

När man tillsammans med tusentals andra besökare vandrar runt bland montrarna, känner man sig som åsnan mellan hötapparna. All möjlig litteratur med anknytning till släktforskning, ligger och ropar på uppmärksamhet. Böcker, som man trodde inte fanns, dyker plötsligt upp på ett bord, tillsammans med all annan information, som de olika släktforskarföreningarna erbjuder. Vid varje monter finns också några vänliga personer, som mer än gärna svarar på dina frågor. En promenad mellan montrarna ger en fin översikt över släktforskar rörelsens omfattning och styrka i Norden och den litteratur och de hjälpmedel, som står till släktforskarens förfogande i dag.

Är man historiskt intresserad och lite filosofiskt lagd, kanske man börjar fundera över hur snabbt världen förändras, och hur mycket en uppfinning kan bidra till den förändringen. Inte kunde Bill Gates och hans kompisar ana, vad de ställde till med. När man vandrar mellan montrarna förstår man datorns stora betydelse för det moderna samhällets utveckling, och vad skulle släktforskningen vara i dag utan den? För varje år som går tillkommer det nya databaser och de gamla växer sig allt större. Tillgängligheten ökar. Det blir allt lättare att hitta sina anfäder. Det är den främsta förklaringen till släktforskningens stora popularitet i dag.

Vi lever i digitaliseringens tidevarv

Digitaliseringens stora betydelse visar sig också på annat sätt. Jag stannar till vid en monter, som säljer CD-skivor. Jag känner igen titeln på en rad skivor, som utbjuds till försäljning. Där står "Svenska gods och gårdar". Skivorna är många och de är indelade efter län. Det visar sig, att man har digitaliserat hela det stora verket från 1930-talet. Hela Sveriges landsbygd, sådan den såg ut i min barndom, finns här beskriven med bilder på gårdarna och namn på ägare med familjer. Vi hade boken över Kalmar län i mitt hem, och jag läste den med stort intresse redan på 1940-talet. Den fanns i de flesta bondehem på den tiden, och var en av de populäraste böckerna på landsbygden. Här fick man veta storleken på gårdarna, hur mycket skog och brukbar jord det fanns på varje gård, jordens beskaffenhet m.m. Nyfikenheten var ofta stor på taxeringsvärdet och familjeförhållandena. Att man nu har kunnat göra alla dessa uppgifter så lättillgängliga för sena tiders släktforskare är ytterligare ett exempel på digitaliseringens betydelse.

Släktforskar dagarna brukar alltid bjuda på en rad intressanta föredrag. Jag fastnade bl.a. för ett med rubriken *Kartan i datorn berättar bygdens historia*. Där berättade Bengt-Olof Käck om Lantmäteriets digitalisering av sina gamla arkiv. De berättar byarnas historia från 1650-talet, menade föredragshållaren. Det började så smått med Solskiftet och Hammarskiftet, innan de stora skiftena kom på 1700- och 1800-talet. Bengt-Olof Käck har lett det omfattande arbetet i nästan tio år. En miljon stora färgkartor och en mängd mindre handlingar ligger nu ute på nätet. Det är ett av världens förnämsta kartarkiv, och det står gratis till förfogande om man vill titta. Vill man skriva ut, får man däremot betala en mindre avgift. Anledningen till att man gjort detta omfattande digitaliseringsarbete är, att det kommer att minska slitaget på det dyrbara kartmaterialet. Det kommer också att bli en effektivare förrättningshandläggning, och det kommer att öka tillgängligheten.

Släktforskar dagarna brukar även bjuda på underhållning, och är man i Västergötland blir man bjuden på deras speciella humor. En kväll fick vi lyssna på en präst, som hade förälskat sig i mjölkbryggor och en annan kväll en imitator, som fick oss att tro, att kungen och Göran Persson och flera andra kandisar stod för underhållningen. Det finns utrymme för både allvar och skratt på de innehållsrika släktforskar dagarna. Nästa chans att få uppleva dem inträffar i Örebro den 27-29 augusti 2010.

Anders Thunberg

Birger och Ruth Linde i Björkmossa och deras släkt

Här avslutar Claës Linder sin krönika om Birger och Ruth Linde i Björkmossa och deras släkt.

Algot Danielsson var mycket snäll och tillät barnbarnen allt (De fick t.o.m. äta upp en hel burk honung och massa blåbär). Han var mycket medicinskt kunnig och visste hur nervbanorna gick i ett slaktat djur. Han hade läst flera delar av den tyska Körpers anatomi. Algot Danielsson var mycket stolt över sitt engelska och franska ursprung. Han och hans hustru bodde på andra våningen i nya huset i Björkmossa.

Algot Danielsson var lantbrukare i Björkmossa och ägde gästgiveriet som han och hustrun drev fram till omkring 1890. Han arrenderade därefter gården av sin son i Amerika fram till 1896. I Vetlanda arbetade han på möbelsnickeri.

Signe Lindgren var en mycket stark personlighet och liksom fadern var hon historiskt beläst och kunnig. Sigvard Stenstorp i boken "Emådalen" berättar följande om henne 1962. Han kallar henne sista uppapperskan på gamla gästgivargården i Björkmossa. Hennes far innehade gästgiveriet tills det blev indraget någon gång

Signe Danielssons bröllop med Johan August Lindgren

Bilden föreställer med stor säkerhet Per Emil Johansson, Algot Danielssons son i första äktenskapet. Bilden är från Chicago och har påskriften "Signe Emilia Albertina Johansson Virserum Kalmar län" och därunder står sannolikt "efterlängtd syster". När han reste från Sverige 1886 var hans första destination Rockford, men han kom senare till San Fransisco, där han sannolikt skadades i jordbävningen 1906 och avled på Relief Home for Aged and Infirm sommaren 1913.

på 1890-talet (troligen före 1893 då fadern blev arrendator/brukare av den gård som då sonen ägde).

Vi stannar i beundran inför portalen till det förmåliga timrade tvåvåningshuset. Den konstnärliga utsmyckningen i allmogens artonhundratalshus förlades påfallande ofta just till entrén. På nedre halvan sprider solen sina gyllne strålar över jorden och på den övre finns det fyra fruktbarhetsklasar förenade till girlander och allra längst upp prydes dörren av en utsirad stjärna. På portalens sockel vilar ett lejon och ruvar över tillvaron. Det skall symbolisera Smålands Husarer, som ofta tog in på detta gästgiveri.

Det stora skänkrummer till vänster prydes av en öppen spis av ålderdomlig struktur. I ett av rummen en trappa upp kan vi studera en utsökt vacker tapet. Denna är täckt av nyare tapet även den en gulnad trotjänare fast av yngre datum.

Av den gamla inredningen återstår inte stort mer än några

föremål av metall. En skinande, trebent koppargryta i den öppna spisen nyttjades till kokning av kött och soppor. Det gamla matsilvret finns fortfarande kvar

Bilden föreställer troligen Selma (1910-1912), som var äldre syster till Birger och Ruth.

däribland en originell puncheslev med långt skaft.

Fru Lindgrens ögon strålar muntert av minnenas återglans då hon talar om gamla tider. Åh, det var fest och

Bilden visar Birger Danielsson, som omkom genom drunkning den 10 mars 1910. Han omkom samtidigt med två andra pojkar troligen i Virserumssjön. Hans förstorade porträtt satt på övervåningen i Björkmossa. Originalen är hämtat från ett skolkort, taget omkring 1910 utanför Virserums kyrkogård med kantor Svensson.

Ruth och Birger Linde 1970 i stora salen nere, när Claes Linder besökte dem första gången.

glans, det var liv och rörelse, då Smålands husarer red in på gården i sina vackra uniformer. Bilden nedan är tagen några år tidigare 1959 vid den vackra öppna spisen i salen nere.

De hade tre barn gemensamt. Den äldsta Selma avled redan i 2-årsåldern av kikhosta julen 1912.

Efter Signe Lindgrens död 1964 övertogs gården av Birger och Ruth, som kallade sig Linde.

Birger var född 1914 och blev lantbrukare hemma på gården i Björkmossa. Hans stora intressen var olika teoretiska ämnen, och han var mycket kunnig i historia och hade stort intresse för naturvetenskap och medicin. Han var också mycket släktkär och hade oerhört stora kunskaper om slakten och bygden. Genom alla berättelser från gågna tider har han bidragit till minnet av slaktens äldre generationer. Han berättade gärna om sin tid i Lappland när han under andra världskriget bevakade områdena kring Abisko. Birger var också en mycket god brevskrivare och skrev också ner en hel del minnesbilder av personer och händelser i trakten.

Ruth var född 1920 och tjänstgjorde bl.a 1946-47 som husa på den stora herrgården Skenäs i Sörmland, där hon blev mycket uppskattad för sitt arbete. Hon kom sedan tillbaka till Björkmossa och tog hand om djuren och gården tillsammans med brodern. Hon var alltid den som ordnade med den goda maten och omhändertagandet när det var gäster. Hon hade många minnen, som hon berättade från gamla tider, vad hon hört bl. sin mor berätta. Hon hade en stor vänkrets, som hon brevväxlade med.

Efter Birgers död bodde Ruth på Ekliden i Virserum, och där inredde hon sin lilla lägenhet så att den liknade hennes kära hem i Björkmossa. När hon avled 2006 ordnade hennes gode man Vera Svartengren så, att kvarlåtenskapen gick till en fond enligt hennes och broderns önskan, och gården såldes också till Svartengrenska familjen.

Talludden i augusti 2008
Claës Linder

Brev från en medlem

Till Redaktionen för PLF-nytt

Då själva TT-meddelandet om de många felen i folkbokföringen inte kom med i stämmohandlingarna, ber jag om plats i nästa PLF-nytt för det meddelandet, som jag fått från TT.

*Det är så viktigt, att det måste bli känt åt alla håll.
Uddevalla 2009-08-24*

*Hälsningar
Nils Marelius*

TT-meddelandet

Massor med folkbokförda saknas i Sverige

Upp emot 100 000 personer, som är skrivna på en svensk adress, finns inte i landet. Det är resultatet av en kontroll, som Skatteverket gjort. Siffrorna kan dölja bidragsfusk.

Undersökningen visar också, att upp emot 90 000 studenter, kan vara folkbokförda på fel ställe. Enligt reglerna måste de vara folkbokförda på studieorten.

Bland de många personer, som är folkbokförda i Sverige men som inte längre bor här, misstänker flera myndigheter, att det kan finnas bidragsfuskare.

-Vi har försökt kontrollera med våra register, hur många av dem som är folkbokförda här, som också finns i landet. Det är väldigt svårt att sätta exakta siffror på det, men vi har indikatorer på, att det ligger i spannet mellan 40 000 upp till 100 000, som inte finns här, säger skattedirektör Jan-Erik Bäckman.

-Nästa fråga för myndigheterna blir då, hur många av dessa som är bidragsmottagare i Sverige. Det finns sådana fall, men vi vet inte hur många. Om det är många av dessa, som får bidrag felaktigt - avsiktligt eller oavsiktligt - det har vi inte tittat på, för det är inte vår fråga, utan det får andra titta på. Bidragsmyndigheterna är ju intresserade av det här, för folkbokföringssystemet är ju på något sätt grunden för hela bidragssystemet, förklarar Bäckman.

Vad skattesystemet med flera myndigheter önskar är, att få samköra dataregistren. I dag är det till exempel inte tillåtet, att på det sättet stämna av folkbokföringsregistret mot försäkringskassans register över utbetalda bidrag. Därför krävde de båda myndigheternas generaldirektörer för ett år sedan i en debattartikel en lagändring.

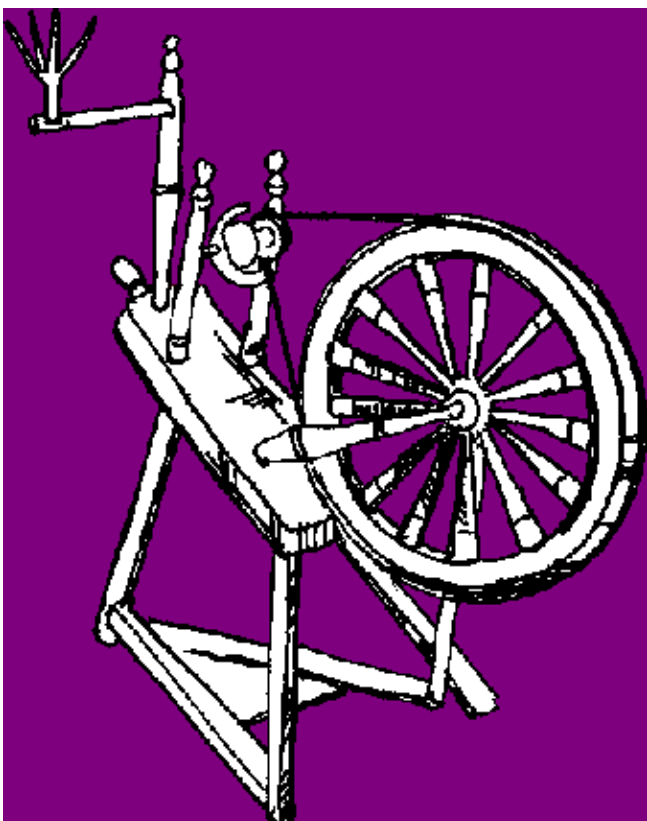

”ULL GÅR TILL MULL, LIN GÅR TILL GULL”

Det gamla talesättet låter i våra öron gåtfullt, men det berättar om ullens och linets användning i äldre tider. Ull var det material, som användes i vardagslag i torpstugorna, medan däremot linet vävdes till de finaste lakan och dukar i konstfulla tekniker. De utslitna vardagskläderna blev i bästa fall till tras mattor och lump, innan de förvandlades till mull. De dyrbara linnevävnaderna, som förvarades i kistor och skåp hos de välbeställda, representerade en förmögenhet och utgjorde de giftas vuxna flickornas hemgift. De blev alltså till ”gull”. Men allt går förr eller senare till mull, så också de fina linnelakanen och dukarna. Av linnelump tillverkades skrivpapper, som ersatte det dyrare pergamentet - kanske början till en kulturrevolution? Detta är vår tolkning, möjligen kan det finnas flera.

Sländan, spinnrocken och vävstolen var förr centrala ting i kvinnornas värld. I gamla folksagor finns det gott om jungfrur, som försmäktar vid spinnrocken i väntan på den, som skall befria dem från de trista slottsgemaken. Törnrosa stack sig på en slända, men den sagan fick som vi vet ett lyckligt slut.

Värre gick det för den oförnöjda kvinna, som spann ull på sin spinnrock. Spinnrockshjulet snurrade och sjöng: Spinn ull, spinn ull... Men kvinnan var inte nöjd med det enkla, grova garnet. En gång fick hon en önskan uppfylld, som man ibland kan få i sagorna. Spinn-

Spinnrocken tillhörde kvinnornas värld

rockshjulet snurrade och sjöng: Spinn ull...spinn gull, spinn gull... Kvinnan var ändå inte nöjd. Hon tyckte att det gick för sakta med guldråden och klagade högljutt. Hjulet snurrade allt fortare och vildare: Spinn gull, spinn gull, spinn mull, mull...Och det hela tog en ände med förskräckelse. Sagan finns i många varianter.

Att spinna garn på slända är en urgammal teknik, som användes före spinnrockens tid. När ullen gått igenom alla processer från fåret till sländan vävdes vadmal. Detta var en gles vävnad, som ”stampades” för att bli hopfiltad och tät, och den användes till byxor, kjolar och ytterplagg.

Även linet måste beredas under många olika moment för att kunna spinnas till garn. S.k. skäktefall av lin var en avfallsprodukt, som kunde spinnas till ett grovt och starkt garn och användas till stadkanter i de finare linnevävnaderna. Det fick också duga till underkläder åt fattigt folk. Man brukade sy nederdelen på skjortor och linnen av skäktefall för att spara på det finare tyget. Skäktefall var grovt och strävt och inte gott att bära närmast kroppen.

En torpardotter, som hette Gustava Jonasdatter, född 1853, fick som många andra fattiga barn aldrig gå i skolan. Hon blev lillpiga på Grönskogs gård, och husmamsellen där lärde henne läsa och skriva. Dessutom fick hon lära sig spinna, väva samt sticka täcken på ram, färdigheter som hon hade stor nytta av i sitt liv som stenhuggarhustru i Vånevik. Kanske föreställer vi oss, att dessa kvinnor, som inte gått i någon skola, var obildade och okunniga. Så var det inte. Livet självt hade givit dem en mångfald av kunskaper både praktiskt och känslomässigt, sådant som männen inte kunde. De var självmedvetna och visste sitt värde och sin oundgänglighet.

Gustava tog vara på allt, som gick att använda och återanvända. Hon repade upp gamla stickade ylleplagg, kardade och spann om garnet, som tvinnades tillsammans med nytt garn. Men när barnbarnen kom hem med avlagda kläder, som de fått av herrskapen, tog Gustava saxen och klippte mattor av kläderna.

När bomullstygnerna blev allmänna, syddes underkläder av detta tyg. Det var stelt och grovt. De hårda sömmarna skavde sönder skinnet. Men Gustavas sonhustru kunde köpa trikåväv och sy underkläder av den till sina barn. De besvärliga knapparna behövdes inte längre. Det fanns nu resårband att köpa, och de byxor upplevdes som ett under av bekvämlighet. Pojkbyxor syddes av pappersbruksfilt. I våra trakter

kom den från Emsfors Bruk. Byxorna försågs med en praktisk lucka bak. Om somrarna hade pojarna ibland kortbyxor med tillhörande blus av randigt bomullstyg, men det var finkläder, som torpar- och arbetarbarn nog inte var klädda i.

Till stoppning av kuddar kunde man, förutom dun och fjun, även använda ängsull, som växte på kärrmarkerna. Gamla upprepade strumpor fick i värsta fall också duga.

Gårdfarihandlarna

Gårdfarihandlare gick mellan byarna med sin handel och tog sig också fram till de torpstugor, som låg avsides långt inne i skogarna. ”Kalle med kroken” hade en järnkrok som ersättning för den hand han fått avklippt i ett tröskverk. Han sålde bl.a. damunderkläder och brukade fråga om det skulle vara ”yppne” eller ”slutne”. De förstnämnda var en gammaldags modell, som gick omlott bak och knöts runt midjan med långa band. Före 1900-talet var det inte vanligt att fattiga kvinnor och flickor använde underbyxor. En gammal kvinna berättade om sin vandring till Döderhults kyrka, när hon var läsbar. Det var två mil att gå, alltså fyra mil fram och tillbaka. Det var bitvis djup snö att kämpa sig igenom. När hon kom hem var hennes lår sönderskavda och blodiga och värkte ohyggligt.

Några minns nog ännu ”Juden Blom”. Han var på 1930-talet en äldre man, som gick omkring på landsbygden och sålde tröjor, kalsonger och strumpor. Han bröt på sitt tyska modersmål, och stödde sig på en bastant käpp samt berättade, att han försökte tjäna ihop pengar till sin sons studier. Sonen blev så småningom en framgångsrik läkare och bosatte sig i Stock-

holm. Efter faderns död bodde han om somrarna i sitt barndomshem utanför Oskarshamn, där han tog emot en del patienter. En mor kom en gång dit med sin lilla flicka, och det första hon såg var den gamla nötta käppen, som hon många gånger sett i sin barndoms kök, när ”Juden Blom” blev bjuden på kaffe.

Också kvinnor gick omkring med handel. ”Påt-Kari” blev en legend bland stenhuggarna i Vånevik. Hon hade skinn på näsan och kunde tas med de hårdhudade stenhuggarna, som köpte strumpor av henne. Hon hörde hemma i Fliseryd, där hennes far hade arbetat med tillverkning av pottaska. Därför kallades hon ”Pott-Kari”, som på dialekt blev ”Påt-Kari”. Pottaska användes vid framställning av glas och såpa samt fungerade också som jäsmedel i degar.

I Vånevik brukade ”Påt-Kari” få nattkvarter hos Hilma Anette, som var hustru till Axel ”Bas” Nilsson. Det berättas att Hilma hade stor respekt för henne och bäddade i finrummet med de bästa sängkläderna.

Ibland kom resande och bjöd ut sina varor. (Resande är den korrekta benämningen på den folkgrupp, som felaktigt kallats tattare, eller, på traktens dialekt, ”tåtere”.) Det kunde vara underkläder, dukar, tyger, glas och porslin som såldes. Barnen trängdes i köket omkring härligheten, som plockades upp ur väskorna. Den lilla flickan Letty kunde inte förstå det där med handel. Hon neg och sa ”tack” för varje skål och kopp, som mannen visade. Hon trodde att det var presenter, som de fick av den snälla farbrorn. Då gav han henne en liten skål med orden: ”Den ska du få, lilla flicka, för att du är så vacker!”

Vid pennan: Ulla Gustafsson, tel. 0491-916 20

Sam Blixt rapporterar från USA

E-mail till redaktionen den 18 oktober 2009

Sam Blixt vid Niagarafallen

Jag är nu på väg till New York för första gången, där jag skall besöka min kusin, som bor på Manhattan.

Första dagarna besöker jag Buffalo, Niagarafallen och Jamestown, där det finns många platser, som är intressanta ur släktforsarsynpunkt. Dit flyttade många av emigranterna, som kom till New York.

I New York tänker jag bland annat besöka Ellis Island, Frihetsgudinnan, Empire State Building och Lägenhetsmuséet, alla på eller i närheten av Manhattan. Om tiden tillåter kommer jag att besöka några lodger för Vasa Orden.

I nästa nummer av PLF-nytt skall jag skriva lite mera om de platser, som jag besökt på denna resa.

Släktforskardagarna i Örebro 2010

Nästa år kommer släktforskardagarna att äga rum i Örebro. Det är ingen tillfällighet. Då firas nämligen 200-årsjubiléet av en händelse i Sveriges historia så osannolik, att ingen fantasifull författare hade kunnat komma på något liknande. En utländsk revolutionär, som varit med om att avskaffa monarkin i sitt hemland, blev plötsligt och oväntat vald till tronföljare i landet. Hans revolutionära kamrater hade dessutom huggit huvudet av både sin kung och drottning och ställt till med blodbad i hela Europa. Hur kunde denne man bli tronföljare och så småningom kung och grundare av en ny kungaätt i vårt urgamla land, som för inte så länge sedan varit en stormakt. Verkligheten kan ibland överträffa dikten.

Man kan börja historien på ett fältsjukhus i Finland år 1809. Det olyckliga kriget mot Ryssland lider mot sitt slut. Två sårade och missmodiga svenska officerare ligger och pratar med varandra. De är båda beundrare av Napoleon och den franska armén. Då säger den ene: ”Om vi hade haft en fransk marskalk i ledningen, hade det inte gått så här illa.”

I sängen mitt emot ligger en löjtnant, som heter Carl Otto Mörner. Han kommer aldrig att glömma det ytttrandet. Det blir en fix idé hos honom, och en dag kommer han att hamna i en sådan situation, att han kan ingripa i Sveriges historia på ett märkligt sätt.

Det olyckliga kriget mot Ryssland hade skapat ett stort missnöje hos många och i mars 1809 avsatte en grupp officerare kung Gustav IV Adolf och gjorde hans arvingar arvlösa till den svenska tronen. För att förekomma de kungavänliga utsåg man snabbt den danske

Jean Baptiste Bernadotte

Släktforskardagarna ÖREBRO 2010

prinsen Kristian August till tronföljare med baktanken att han som befälhavare för den norska hären skulle kunna förena Sverige och Norge till ett rike. Därav blev intet, men svensk tronföljare blev han.

Då inträffade en ny oväntad händelse. En dag på våren 1810, när han skulle inspektera sina svenska trupper, trillade han plötsligt av hästen och dog. Så stod de svenska revolutionärerna där utan tronföljare och tvingades utse en ny kandidat. Det blev den avlidne tronföljarens bror, Fredrik Kristian, men så angelägna var man om Napoleons gunst, att man skickade ner en kurir till Frankrike för att höra sig för. Ödet ville att denne kurir råkade bli den tidigare omnämnde Carl Otto Mörner, och han hade andra åsikter om vem som skulle bli svensk tronföljare. Det skulle naturligtvis vara en fransk marskalk.

Carl Otto Mörner uppsökte därför aldrig Napoleon utan tog kontakt med marskalk Jean Baptiste Bernadotte och frågade honom, om han ville ställa upp som tronföljarkandidat vid riksmötet i Örebro. I normala fall hade Bernadotte säkert tackat nej. Han var redan nu furste av Ponte Corvo och hade ingenting att vinna på att bli svensk kung. Sverige var ett fattigt land, som nyligen blivit utarmat i ett förlorat krig. Det var kallt och kulturellt underutvecklat. Sin senaste kung hade svenskarna avsatt, och hans far hade de mördat. Bernadottes hustru, Desideria, ville absolut inte lämna Paris för att bosätta sig uppe vid Nordpolen. Allt talade för att Bernadotte skulle tacka nej.

Ändå tackade han ja, och hade hans svenska anhängare vetat varför, hade de troligen inte velat stödja hans kandidatur. I deras ögon var Napoleon och Bernadotte goda vänner och trogna vapenbröder. Tillsammans var de oöverbinnerliga, och de skulle stå på samma sida i alla väder. I verkligheten var de näst intill fiender, och

Nya medlemmar i PLF

Nr	Namn	Postadress	Postnr Postort	Telefonnr
2728	Thomas Ivarsson	Gullvivistigen 2	153 31 JÄRNA	
2729	Ingemar Tinnert	Östra Tunhem, Skogsåsen	521 94 FALKÖPING	0515-72 04 43
2730	Jack Karlsson	Barkvägen 6	590 77 VRETA KLOSTER	
2731	Ingrid Elmersson	Södra vägen 13	223 58 LUND	
2732	Anne-Marie Aule	Blendavägen 31	187 77 TÄBY	
2733	DIS-FIBYTER	Föreningen DIS, Hovslagareg. 3	582 46 LINKÖPING	013-14 90 43
2734	Christina Helmby	Carlsrovägen 3 A	541 52 SKÖVDE	0500-41 78 17
2735	Inge Andreasson	Lilla Inägogatan 5	418 76 GÖTEBORG	031-741 29 21
2736	Börje Gustafsson	Börsebo By 4	597 97 ÅTVIDABERG	0120-710 10
2737	Herbert Weinsjö	Skärgårdsgatan 27	572 60 OSKARSHAMN	0491-162 73
2738	Veine Gustavsson	Ringvägen 13	384 30 BLOMSTERMÅLA	0499-208 23
2739	Magnus Björnholm	Fliskärsvägen 10	570 90 PÅSKALLAVIK	0491-914 26
2740	Hans Christian Andersen	Bonnslättvägen 7-9	290 38 VILLANDS VÅNGA	
2741	Margareta Hedin	Sven Baelters väg 5	352 39 VÄXJÖ	0470-464 09
2742	Bo Ljungberg	Trastvägen 4	310 42 HAVERDAL	035-514 71
2743	Bo Dahlstedt	Odengata 1 A	761 31 NORRTÄLJE	0176-561 22
2744	Ing-Britt Wyckman	Sörvik 10	572 93 OSKARSHAMN	0491-120 92
2745	Anders Nordkvist	Ingenjörsvägen 26	572 61 OSKARSHAMN	
2746	Kjell Karlsson	Snarhemsvägen 25	732 49 ARBOGA	
2747	Kjerstin Tjäder Fridborg	Drottninggatan 31	591 31 MOTALA	0141-21 92 52
2748	Berth Axelsson	Box 87	590 20 MANTORP	0142-215 68
2749	Bert Lundgren	Lillgatan 7	570 82 MÅLILLA	0495-202 31

22 nya medlemmar efter PLF-nytt nr 90 Antalet medlemmar i PLF är i slutet av juli 1 567

deras misstro mot varandra tycktes öka för varje år. Bernadotte såg, att Napoleons ställning var svagare än någon kunde ana, och Napoleon misstänkte att Bernadotte ville efterträda honom som Frankrikes mäktigaste man. Fortfarande var Napoleon den starkare, men tiden arbetade för Bernadotte, och då kunde det kalla landet uppe i norr tjäna som en tillfällig reträttplats.

När löjtnant Mörner kom hem till Örebro och berättade för riksdagsmännen, att marskalk Bernadotte var beredd att ställa upp som tronföljarkandidat, blev uppståndelsen stor. En riksdagsman skrek: "Pojke, du borde sitta där varken sol eller måne lyser på dig." Ändå blev den forne, ofrälse borgarsonen från staden Pau i Frankrike enhälligt vald till tronföljare i Sverige, och den då-

varande kungen Karl XIII mer eller mindre tvingades att adoptera honom.

Alla hoppades nu att Bernadotte skulle liera sig med Napoleon och återerövra Finland. Så blev det inte. I stället lierade sig Bernadotte med Ryssland och inledde den långa fredsperiod, som gjort Sverige känt och avundat i hela världen.

Men det är en annan historia.

Det finns naturligtvis mycket mer att berätta om de märkliga händelser, som ledde till att Sverige fick en ny kungaätt i Örebro 1810. Det kommer att bli huvudtemat, när släktforskarna träffas på samma plats exakt 200 år senare.

Anders Thunberg

Nytt eller uppdaterat efter PLF-nytt nr 90

Datum	Församling	Kod	Födda	Vigda	Döda	Inflytt.	Utflytt.	Husf.
20091008	Alseda	ALS			1783-1799			
20091002	Askeby	ABY		1808-1867				
20090925	Bankekind (fd Svinstad)	BAD	1830-1842		1820-1829 1834-1843			
20090728	Blackstad	BLA			1670-1714			
20090728	Bredsåtra	BRE		1936				
20091008	Fågel förs	FÅG						1930
20090728	Glömminge	GLÖ		1936				
20090818	Hulterstad	HUL			1895-1970			
20090916	Högsby	HÖG			1898-1971	1861-1865	1861-1864	
20090909	Ingatorp	ING	1804-1812		1938-1946			
20090817	Karlstorp	KAT			1924-1926			
20091012	Källa	KÅL	1843 1921-1936		1861-1971			
20090921	Långemåla	LÅN	1849-1853					
20090818	Långlöt	LÅL			1920-1972			
20090916	Oskarshamn	OSK						1930
20090817	Runsten	RUN			1898-1972			
20091012	Ryssby	RYS	1936		1848-1949			
20090817	Skede	SKE			1934-1936			
20091011	Skirö	SKI			1898-1899 1934-1936			1930
20090803	Stenbergå	STB				1922-1930		
20090728	Stenåsa	STE		1936				
20091005	Tidersrum	TID			1901-1905			
20090728	Ventlinge	VEL		1936				
20090825	Virserum	VIR			1850			
20091007	Västra Ed	VED			1900-1946			
20090728	Ås	ÅHS		1936				
20091005	Ökna	ÖKN			1931-1936			1930

Antalet poster i databasen i mitten av oktober är 4 206 368.

Fortsatt stor efterfrågan på PLF:s CD-skivor

Försäljningen av PLF:s CD-skivor har blivit en stor framgång. På några månader har den uppdaterade versionen av CD-2 sålt i 200 exemplar. Databasen tillförs ständigt nya uppgifter, och efter tre år kan antalet poster ha ökat med 25 procent. Antalet församlingar ökar också. I den nya versionen har de ökat med 20 procent.

Även den utökade versionen kostar 400 kronor plus 35 kronor i porto. För PLF-medlemmar är priset 300 kronor plus porto. De PLF-medlemmar, som köpt den första versionen, får köpa den nya skivan för 150 kronor plus porto, om de anger medlemsnummer och serienummer på den gamla skivan.

Samling i våra lokaler på Stengatan

På tisdagsförmiddagar samlas en grupp som lägger in data i PLFs databas.

Just nu håller de på med inflyttade i Oskarshamn åren 1895-1930.

Det finns två platser lediga. Är du intresserad kan du kontakta

Britt Maria Ekstrand, tel. 0491-186 55

Kulturnatten 2009

Fredagen den 6 november inträffar årets kulturnatt i Oskarshamn. Den kvällen brukar det vara mycket folk i rörelse ute på stan, och trots att arrangemangen är många brukar alla vara välbesökta. I år blir troligen **Abalon Dots** ett stort dragplåster. De lär t.o.m ha tagit countrymusikens högborg, Nashville, med storm. Det blir alltså mycket countrymusik uppblandat med bluegrass, svensk folkmusik och stämsång.

Ni kommer också att träffa **Döderhultsviksgillet och Paj Malaj**, ni kan lyssna på **Godnattmusik i Biblan**, och ni kan köpa **rökt fisk av Marsöfiskaren**. Dessutom blir det som vanligt **Tabberas på kroppkakor**.

Ni som älskar musik har mycket mer att välja emellan. På programmet står också **Peter Högklint & 44:ans Rockorkester, SAS-konsert och Oskarshamns Concertband** och den som är intresserad av teater blir inte heller lottlös. Även barnen har fått sitt speciella program genom att man visar filmen **Spöket Laban - världens snällaste spöke**.

Som om detta inte vore nog blir det också **Knatteturnering i fotboll** och **Ungdomsmässa** och troligen har inte alla aktiviteterna kommit med i denna uppräkningslista. Kulturnatten har blivit en av de stora begivenheterna i Oskarshamn på senare år.

Sist men inte minst:

PLF befinner sig på Kulturnatten som vanligt i Biblioteket med utrustning och allmän service. Vi kommer att hjälpa er att söka efter era anfäder både i vår egen databas och i flera andra. Våra populära CD-skivor kommer att finnas till försäljning liksom de böcker vi tillhandahåller.

Välkomna!

Brevfrågor på databasen sänds till

PLF, Box 23, 572 21 OSKARSHAMN

Tel. Arbetsstugan 0491-76 08 78

Plusgironummer 40 09 38-7

Bankgironummer 386-0475

E-post: info@plfoskarshamn.se

Du kan också skicka dina frågor via vår hemsida, som du når med adressen

www.plfoskarshamn.se.

I **Databas** hittar du vårt elektroniska formulär.

Eller direkt med frankerat kuvert (2 x 6 kronor) till **PLF, Box 23, 572 21 Oskarshamn**

Tel. 0491-76 08 78

Edith Carlsson, Kumlemar 304

380 53 FLISERYD Tel. 0491-930 14.

Kostnader för brevfrågor

Vi tar **40 kronor per svar** enligt det särskilda frågeformuläret eller för brev med max fem frågor.

Vi tar **80 kronor för samma tjänster** till icke medlemmar.

Sänd också med ett

frankerat svarskuvert (2 x 6.00 kr = frimärke)!

Avgifterna för svar på brevfrågor kan sändas in via postgiro eller på annat sätt.

Ange på frågeblanketten Du sänder in, vilket av betalningssätten som använts. Om pengarna sänds via postgiro, så meddela på talongen, vad pengarna är avsedda för. Det kan ibland uppstå missförstånd om detta.

Trevlig höst
och
God Jul!

Nästa nummer av PLF-nytt kommer ut den 27 januari 2010